

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
MOTIVI SLOVENCEV ZA ADRENALINSKI TURIZEM

Ljubljana, avgust 2022

TANJA LONGAR

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Tanja Longar, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Motivi Slovencev za adrenalinski turizem, pripravljena v sodelovanju s svetovalko doc. dr. Dašo Farčnik

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli, in kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV ADRENALINSKEGA TURIZMA	2
2 MOTIVI ZA ADRENALINSKI TURIZEM	5
3 PONUDBA ADRENALINSKEGA TURIZMA V SLOVENIJI	7
3.1 Adrenalinska doživetja na vodi	7
3.2 Adrenalinska doživetja v zraku	8
3.3 Adrenalinska doživetja na tleh	8
4 EMPIRIČNA ANALIZA	9
4.1 Namen in cilji raziskave	9
4.2 Raziskovalna vprašanja in metodologija raziskave	9
4.3 Predstavitev ankete in potek raziskave	10
4.4 Predstavitev vzorca	11
5 REZULTATI RAZISKAVE	14
5.1 V katero regijo se Slovenci najpogosteje odpravimo za adrenalinski šport? ..	14
5.2 S katerimi oblikami adrenalinskih športov se najrajši ukvarjamo Slovenci? ..	14
5.3 Kateri so najpogostejši motivi za adrenalinski turizem med Slovenci v Sloveniji?..	15
5.4 Na podlagi katerih lastnosti Slovenci izbiramo destinacije za adrenalinski turizem? ..	17
5.5 Odgovori na raziskovalna vprašanja	18
SKLEP	19
LITERATURA IN VIRI	20
PRILOGE	23

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ocena motivov za izvajanje adrenalinskih športov	16
Tabela 2: Izračun t-testa motivov Slovencev za izbiro adrenalinskega turizma glede na spol	16
Tabela 3: Izračun t-testa motivov Slovencev za izbiro adrenalinskega turizma glede na starost	17
Tabela 4: Ocena dejavnikov za izbor destinacije izvajanja adrenalinskih športov	18

KAZALO SLIK

Slika 1: Delitev adrenalinskega turizma.....	3
Slika 2: Primer dobavne verige produkta adrenalinskega turizma.....	5
Slika 3: Napoved obsega adrenalinskega turističnega trga (v milijonih ameriških dolarjev).....	5
Slika 4: Zakonski stan anketirancev	11
Slika 5: Starostna struktura vzorca	11
Slika 6: Zaposlitveni status anketirancev	12
Slika 7: Stopnja izobrazbe anketirancev	12
Slika 8: Regije bivanja anketirancev	13
Slika 9: Regija v katero se anketiranci odpravijo za adrenalinski šport.....	14
Slika 10: Najljubši adrenalinski športi anketirancev	15

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Spletni vprašalnik	1
-------------------------------------	---

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

STO – Slovenska turistična organizacija

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

UNWTO – (angl. World Tourism Organization); Svetovna turistična organizacija

UVOD

Poznamo več vrst turizma in ena izmed njih je tudi adrenalinski turizem, ki ga uvrstimo v novejšje oziroma druge oblike ter opredelimo kot športno obliko turizma, ki je primerna za vse vrste posameznikov (Mihalič, 2008, str. 17). Adrenalinski turizem sta znanstvenika Ewert in Jamieson (2003) opredelita kot samoiniciativno rekreativno dejavnost, ki vključuje potovanje od kraja stalnega bivanja do destinacije z adrenalinsko ponudbo. Navajata, da adrenalinski turizem vključuje elemente tveganja in nevarnosti. Adrenalinski turisti imajo tesno povezavo z naravo, saj je večina adrenalinskih aktivnosti na prostem v naravi. V adrenalinskem turizmu veliko pozornosti namenijo temu, da posameznike ozaveščajo in izobražujejo o varovanju okolja. Adrenalinski turizem je zanimiv za preučevanje, saj je raznovrsten, ima veliko ponudbo različnih adrenalinskih dejavnosti, odvija se v naravnem okolju in v njem ni zabeleženega masovnega turizma. Poznamo dve obliki adrenalinskega turizma, to sta mehki (angl. soft) in trdi (angl. hard). Mehki adrenalinski turizem predstavlja manj tvegane adrenalinske dejavnosti, medtem ko trdi predstavlja težje in bolj tvegane adrenalinske dejavnosti (Albayrak & Caber, 2016, str. 75). Velikost trga adrenalinskega turizma se po vsem svetu povečuje in v prihodnosti je mogoče pričakovati rast povpraševanja po adrenalinskih turističnih produktih v povprečju za kar 20 odstotkov do leta 2030 (Statista, 2022).

Adrenalinski turizem tudi v Sloveniji postaja vedno bolj priljubljena vrsta turizma in je pomemben podporni produkt v Strategiji slovenskega turizma (MGRT, 2022). Je eden izmed vodilnih produktov v gorenjski, obalno-kraški ter primorski regiji. Slovenska turistična organizacija (STO, 2022) loči ponudbo adrenalinskega turizma glede na adrenalinska doživetja na vodi, v zraku in na tleh.

Vrste turizma pa so povezane z različnimi motivi. Pri adrenalinskem turizmu imajo lahko posamezniki željo po zabavi, sprostitvi, adrenalinu, druženju, raziskovanju, občutku svobode in dosežku. Vrste turizma pa lahko ločimo tudi na podlagi infrastrukture in znamenitosti, ki jih ponuja turistična ponudba (UNWTO, 2020).

Namen zaključne strokovne naloge je ugotoviti, katere so tiste regije Slovenije, ki so najbolj priljubljene med adrenalinskimi turisti, in kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na izbiro regije. Hkrati me je zanimalo, kateri so glavni motivi za adrenalinski turizem v Sloveniji in kako se razlikujejo glede na spol in starost turistov. Cilj zaključne strokovne naloge je torej analizirati destinacije za adrenalinski turizem in analizirati, kako se motivi za adrenalinski turizem razlikujejo glede na spol in starost in ali se posamezniki rajši odločijo za mehko ali trdo obliko adrenalinskega turizma. V skladu z namenom zaključne strokovne naloge sem si zastavila štiri raziskovalna vprašanja (RV):

RV1: V katero regijo se Slovenci najpogosteje odpravijo za adrenalinski šport?

RV2: Na podlagi katerih lastnosti Slovenci izbirajo destinacije za adrenalinski turizem?

RV3: S katerimi oblikami adrenalinskih športov se Slovenci najrajši ukvarjajo?

RV4: Kateri so najpogostejši motivi za adrenalinski turizem med Slovenci v Sloveniji?

Pri izdelavi zaključne strokovne naloge sem v prvem delu preučila in povzela obstoječo znanstveno in strokovno literaturo na temo adrenalinskega turizma, s čimer sem opredelila to vrsto turizma. V drugem – empiričnem – delu sem si zastavila raziskovalna vprašanja, ki sem jih oblikovala na podlagi primarnih kvantitativnih podatkov, ki sem jih pridobila s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika. Primarne podatke sem predstavila in analizirala s pomočjo opisne statistike, s katero sem predstavila povprečja in standardne odklone. Razlike med spoloma in starostnima skupinama, ki sem ju določila, sem preverila s pomočjo t-testa.

V prvem poglavju zaključne strokovne naloge sem opredelila adrenalinski turizem na splošno, v njem sem prav tako predstavila njegove prednosti in slabosti. V drugem poglavju sem predstavila različne motive, ki prepričajo posameznika, da se udeleži adrenalinskih aktivnosti. V naslednjem tretjem poglavju sem naredila pregled same ponudbe v Sloveniji, ki sem jo razvrstila glede na lokacijo izvajanja adrenalinskih aktivnosti v vodi, na tleh in v zraku. Četrto poglavje sem namenila empirični analizi. Zadnje poglavje pa sem namenila predstavitvi analize ter predstavitvi in prikazu rezultatov, ki sem jih pridobila s pomočjo ankete.

1 OPREDELITEV ADRENALINSKEGA TURIZMA

Turizem razlikujemo med različnimi nazivi, ki se nanašajo na vrsto turizma ali pa koncept turizma (Mihalič, 2008, str. 6–9). Vrste turizma so povezane z različnimi motivi posameznikov, ki imajo lahko željo po raziskovanju, učenju, sprostitvi, športu ali pa gre za službeni obisk. Vrste turizma pa lahko ločimo tudi glede na infrastrukturo in znamenitosti v okviru določene turistične ponudbe. Trenutno najbolj poznane vrste turizma glede na motiv v skladu s Svetovno turistično organizacijo (angl. World Tourism Organization, v nadaljevanju UNWTO) so podeželski turizem, ekoturizem, adrenalinski oziroma pustolovski turizem, kulturni turizem, zdravstveni turizem, wellness turizem, medicinski turizem, poslovni turizem, gastronomski turizem, obalni turizem, pomorski turizem, turizem na celinskih vodah, urbani turizem, gorski turizem, izobraževalni turizem ter športni turizem (UNWTO, 2020).

Ewert in Jamieson (2003) adrenalinski turizem opredelita kot tvegano rekreacijsko dejavnost, ki je povezana z naravnim okoljem ter vključuje potovanje do lokacije izvajanja adrenalinske dejavnosti in prenočitev na tej lokaciji. Adrenalinski turizem vključuje različne oblike stopenj nevarnosti in lahko predstavlja resnično tveganje za udeležence. Glavna motiva, da se posamezniki odločijo za adrenalinsko vrsto turizma, sta tveganje in izziv. Nov motiv, na podlagi katerega se posamezniki odločijo za to vrsto turizma, pa je tudi, da v adrenalinskem turizmu še ne beležijo masovnega turizma, zato je zaradi svoje nišne vrste

bolj privlačen za posameznike, ki se izogibajo masovnemu turizmu (Albayrak & Caber, 2016, str. 75).

Adrenalinski turizem lahko opredelimo tudi kot turistični izlet, ki mora vsebovati vsaj dva od treh glavnih elementov. Glavni elementi adrenalinskega turizma so naravno okolje, kulturno doživetje ter telesna aktivnost posameznika. Večinoma pa vse adrenalinske aktivnosti zahtevajo vsaj malo spretnosti posameznika ter prevzemanje določenega tveganja za nevarnosti pri izvajanju adrenalinskih dejavnosti (CBI, 2021).

Buckley (2006) opredeli adrenalinski turizem kot vodene turistične ogleda, njihove glavne privlačnosti pa predstavljajo naravno okolje in adrenalinske dejavnosti v naravi na ponujenih naravnih danostih, kot so voda, gore in morje. Za izvajanje teh dejavnosti je potrebna primerna in temu namenjena športna oprema. Med adrenalinske aktivnosti uvršča spuščanje po vrvi, plezanje po ledenikih, vožnjo z vodnim skuterjem, gorsko kolesarjenje, ekstremno pohodništvo, jadranje, surfanje, potapljanje, opazovanje divjih živali v naravi, vožnjo z balonom, ogled podzemnih jam, bungee jumping, reli, rafting, vožnjo s kajakom, jadrarno padalstvo, turno smučaje in kajtanje (Buckley, 2006, str. 1–28).

Adrenalinski turizem ločimo na mehke oziroma lažje oblike adrenalinskih dejavnosti, ki predstavljajo nizko tveganje, to so turistične dejavnosti, kot so opazovanje ptic, jahanje, kampiranje in vožnja s kanuji (Albayrak & Caber, 2016, str. 76), in na trde oziroma bolj tvegane oblike adrenalinskih dejavnosti, ki predstavljajo visoko tveganje, med katere sodijo dejavnosti, kot so prosto plezanje, bungee jumping, padalstvo, gorsko kolesarjenje in še mnogo drugih. Delitev adrenalinskega turizma na mehke in trde oblike je prikazana v sliki 1. Glavna razlika med njimi je, da se motivacije turistov razlikujejo glede na obliko adrenalinskega turizma, torej ali se rajši odločijo za lažje ali težje oblike adrenalinske dejavnosti (Albayrak & Caber, 2016, str. 76).

Slika 1: Delitev adrenalinskega turizma

Prirejeno po Albayrak & Caber (2016).

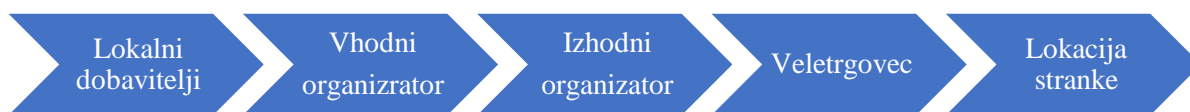
Košćak in O'Rourke (2018, str. 97–102) navajata, da je prišlo do sprememb v klasifikaciji, saj so na začetku 21. stoletja med trde oziroma visoko tvegane adrenalinske dejavnosti uvrstili rafting in potapljanje. Sedaj pa posamezniki iščejo še bolj tvegane, bolj adrenalinske in nenavadne adrenalinske dejavnosti, ki večinoma vključujejo fizično zahtevnejše dejavnosti, kot so skoki s klifa, skoki s padalom in druge oblike. Glavne lastnosti adrenalinskih dejavnosti so vpletenost posameznikov v naravno okolje, možnost negotovih izidov, nevarnost in tveganja, novi izzivi, odkrivanje nečesa novega in vznemirjenje ter adrenalin (Košćak & O'Rourke, 2018, str. 97–102).

Adrenalinski turizem ima svoje pozitivne in negativne vplive. Eden izmed glavnih pozitivnih vplivov, ki jih prinaša, je lahko osebna izkušnja z drugimi kulturami oziroma kulturna izmenjava. Sam adrenalinski turizem je tudi enostaven za razvoj, saj niso potrebne velike investicije, večinoma je edini strošek postavitev rekreativnega centra za izvajanje določene adrenalinske dejavnosti (Boniface & Cooper, 2009). Tako kot pri drugih vrstah turizma ponuja delovna mesta za domačine in tujce, ki so lahko od turizma odvisni, in vpliva tudi na gospodarski razvoj skupnosti. Večina ponudnikov adrenalinskega turizma se trudi posameznike ozaveščati in izobraževati o varovanju okolja, saj se večina adrenalinskih dejavnosti odvija v naravi (Boniface & Cooper, 2009). Adrenalinski turizem vlade, lokalno prebivalstvo in lokalno gospodarstvo vse bolj prepoznavajo kot orodje za trajnostno in odgovorno gospodarsko rast, ki bi prinesla nove koristi družbi (Košćak & O'Rourke, 2018, str. 97–102).

Poleg pozitivnih vplivov ima lahko tudi negativne vplive predvsem na gospodarstvo ter družbo. Lahko povzroča motnje v skupnosti in vpliva na propad kulturne dediščine. Največji negativni vpliv pa predstavljajo različni negativni vplivi na okolje, kot so vegetacije, erozija tal in posledično tudi zmanjšana kakovost vode, kar vpliva na floro in favno. Dober primer sta lahko npr. priljubljeni adrenalinski aktivnosti potapljanje in surfanje, pri katerih se lahko poškoduje zaščitene koralne grebene. Negativnega vpliva so deležne tudi divje živali, saj se umikajo z območja prisotnosti ljudi, kar lahko vpliva na izgubo ogroženih živalskih vrst (Boniface & Cooper, 2009).

UNWTO (2014) med dejavnike, ki vplivajo na povpraševanje po adrenalinskem turizmu, vključuje stroške adrenalinske dejavnosti, stroške drugih povezanih izdelkov, zmogljivosti ali dohodek ciljnih trgov ter trženje, ki se osredotoča na želje ali motive posameznikov. Dobavna veriga adrenalinskega turizma je bolj zapletena in je predstavljena v sliki 2. Masovni turizem v adrenalinskem turizmu še ni zabeležen, zato sodi med nišne oblike, ki zahtevajo več znanja. Adrenalinski turizem prinaša več koristi na lokalni ravni, saj so njegove povezave med dobavno verigo globoke, dobavne verige pa se razlikujejo med posameznimi destinacijami (UNWTO, 2014).

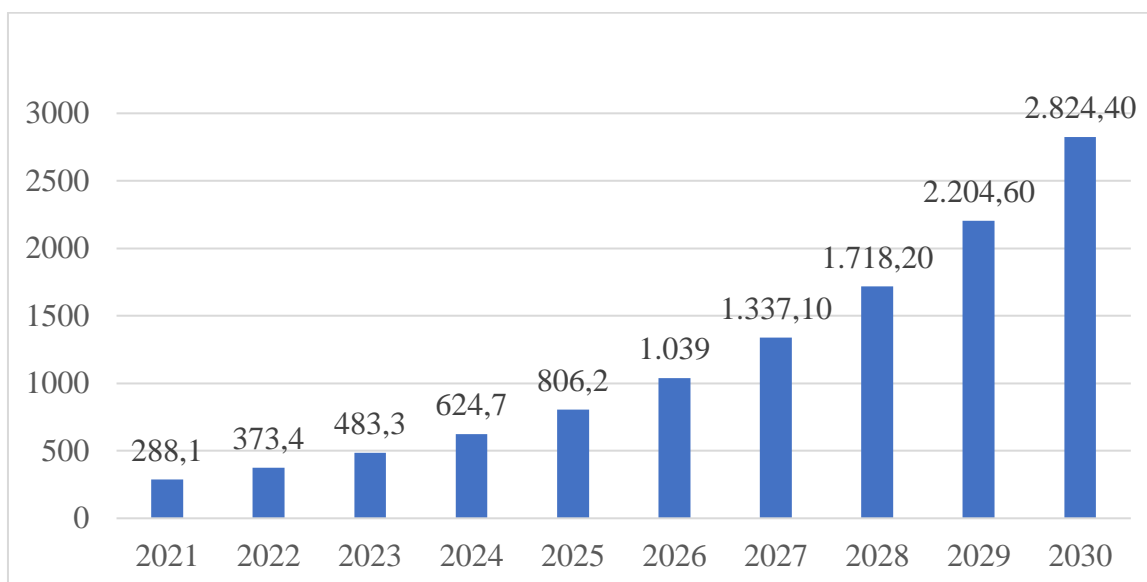
Slika 2: Primer dobavne verige produkta adrenalinskega turizma

Prirejeno po ATTA (2013).

Adrenalinski turizem je ena izmed podvrst športnega oziroma aktivnega turizma in velikost tega trga se je v zadnjih letih povečala po vsem svetu (Statista, 2022). Slika 3 prikazuje velikost trga adrenalinskega turizma na svetovni ravni v letu 2021 z napovedjo rasti do leta 2030. V prihodnosti je mogoče pričakovati rast povpraševanja po adrenalinskih turističnih produktih v povprečju za kar 20 odstotkov do leta 2030. Večinoma se bo močno povečalo povpraševanje po mehkih oblikah adrenalinskega turizma, trdi oziroma visoko tvegani adrenalinski turizem pa bo še vedno izbran zgolj med najbolj pogumnimi posamezniki (Statista, 2022).

Slika 3: Napoved obsega adrenalinskega turističnega trga (v milijonih ameriških dolarjev)

Vir: Statista (2022).

2 MOTIVI ZA ADRENALINSKI TURIZEM

Za adrenalinski turizem in prilagojeno turistično ponudbo je nujno potrebno, da poznamo želje in kaj motivira posameznike, da se odločijo za turistično adrenalinsko dejavnost. Najpogosteje uporabljena in znana teorija za pristop k motivom adrenalinskega turizma, ki

pojasnjuje, zakaj se turisti odločijo za adrenalinski turizem, je koncept potiska in vlečenja (angl. push & pull), koncept faktorjev oziroma tehnika potiska in vlečenja (Dann, 1977). Dann (1977) opredeli, da notranji dejavniki delujejo kot potisk (angl. push), zunanji (angl. pull) pa kot koncept vlečenja in privabljanja. Izkušeni avanturisti so načeloma bolj pod vplivom zunanjih dejavnikov, začetniki pa pod vplivom notranjih dejavnikov, saj je to zanje novost in še iščejo motive, ki bi jih prepričali k izbiri adrenalinskega turizma (Giddy, 2018, str. 49).

Sato (2018) razvrsti motive za adrenalinski turizem na podlagi koncepta potiska (angl. push) in koncepta vlečenja (angl. pull). Pod koncept potiska uvrsti socialno interakcijo, pobeg, družino in vznemirjenje. Pod socialno interakcijo opredeli motiv spoznavanja novih ljudi, druženje s prijatelji. Pod pobeg uvrsti pobeg od naporenega življenjskega ritma, pobeg od vsakdana in pobeg misli. Motive pod družino opredeli kot okrepitev družinskih vezi in uživanje v skupnem preživljanju časa. Za vznemirjenje pa opredeli motive adrenalina in sodelovanja v adrenalinskih aktivnostih. V koncept vlečenja uvrsti naravne danosti, kulturo, zadovoljstvo in zvestobo destinacij. V motive naravnih virov vključi divje živali, čisto naravo, pokrajino, gozd, čist zrak, reke in morje. Pod kulturne motive našteje lokalno hrano, druženje z domačini, spoznavanje drugih kultur, zgodovine drugih mest in sam ambient mesta (Sato, 2018, str. 78).

Kane (2004) navaja tri ključne koncepte motivov, ki pripomorejo k izbiri adrenalinskega turizma: koncept tveganja, nevarnosti in adrenalina. Pod koncepta tveganja in nevarnosti sodijo visoko tvegani adrenalinski športi, med katerimi posameznik potrebuje fizične spretnosti. Pod koncept adrenalina pa sodi zabava, spoznavanje nečesa novega in določen vznemirljiv dogodek (Kane, 2004). Nadalje Buckley (2006) na podlagi pregleda 50 študij o motivih za adrenalinski turizem ugotovi, da motive lahko delimo v štiri skupine, in sicer tri notranje vrste in eno zunanjo vrsto. Kot motive notranje vrste opredeli željo po izvedbi adrenalinske dejavnosti, sprostitvi in željo po druženju. Kot zunanji motiv pa izpostavi družbeni položaj posameznikov v adrenalinski dejavnosti (Pomfret, 2021, str. 3). Motivi za adrenalinski turizem predstavljajo tudi različne izzive, ki predstavljajo tveganja in nevarnosti različnih oblik (Kerr & Mackenzie, 2012).

Motiv posameznika so lahko tudi enkratna posebna adrenalinska doživetja, pri katerih posameznik občuti dejavnik vznemirjenja. Med izvajanjem adrenalinskih dejavnosti se lahko tudi družijo z družino in prijatelji in tako krepijo odnose ter vezi. Motiv lahko predstavljajo tudi dosežki in cilji, ki si jih želi vsak posameznik. Eden izmed motivov je lahko tudi sama želja po odkrivanju nečesa novega in nevsakdanjega z nepozabno izkušnjo. Posameznike lahko privabi tudi sama privlačnost naravnega okolja, saj se večina adrenalinskih dejavnosti odvija v naravi, kot na primer rafting po smaragdni reki Soči (Kerr & Mackenzie, 2012).

3 PONUDBA ADRENALINSKEGA TURIZMA V SLOVENIJI

V Sloveniji je na voljo veliko različne ponudbe za obiskovalce in turiste, ki imajo željo po adrenalinu in posebnih enkratnih doživetjih, in je predstavljena v tem poglavju. Adrenalinski turizem je sicer tudi eden izmed glavnih podpornih produktov v skladu s strategijo razvoja (STO, 2022b), opredeljen kot športni turizem, in je eden izmed vodilnih produktov v glavnih regijah, in sicer gorenjski, obalno-kraški ter primorski. STO (2022b) loči ponudbo adrenalinskega turizma glede na adrenalinska doživetja na vodi, v zraku in na tleh, vse vrste so na kratko predstavljene v nadaljevanju.

3.1 Adrenalinska doživetja na vodi

Med adrenalinska doživetja na vodi sodijo vožnja s kajakom, kanujem, zelo priljubljeni rafting, soteskanje oziroma kanjoning ter mnoge nove oblike adrenalinskih aktivnosti na vodi. Rafting je najbolj poznana oblika vodnih adrenalinskih doživetij, poleg rafta sta aktualna tudi kajak in kanu, saj omogočata odkrivanje slovenskih rek in skrivnostnih sotesk, bolj drzni pa se spustijo tudi po slapovih in skačejo v globoke tolmine. Za vodne adrenalinske avanture so najbolj atraktivne reke, kot so Soča, Sava Dolinka, Sava Bohinjka ter Savinja. Za manj drzne pa so idealne reke Kolpa, Krka ter Mura. V Sloveniji je eden izmed bolj poznanih rafting na reki Soči, na kateri imajo več kot 60 različnih ponudnikov raftinga. Ponudbe pa lahko poleg raftinga vključujejo tudi izlete po okolici, fotografiranje med raftingom, malica po raftingu ipd. Velikokrat podjetja izberejo rafting za dejavnost teambuildinga, saj se jim zdi zabaven način preživljanja prostega skupnega časa in zanimiva izkušnja. STO kot glavne ponudnike na Gorenjskem navaja Adventure rafting Bled, Soča rafting in Tolmin rafting, v jugovzhodni regiji pa Kolpa raft, Čolnarjenje po Kolpi in še mnogo drugih po celotni Sloveniji, kot sta Muramar ter Sava rafting (STO, 2022d).

Soteskanje oziroma kanjoning je primerno za posameznike, ki si želijo odkrivati skrivne soteske. Kanjoning sodi med visoko tvegane adrenalinske dejavnosti in zahteva pogum, izvaja se v spremstvu usposobljenega vodnika in z vso potrebno ustrezno opremo (Dolina Soče, brez datuma). Vključuje skakanje ter spuščanje z vrvmi po slapovih in skozi soteske. Za posameznike je to enkratna pustolovščina in nepozabna izkušnja (Dolina Soče, brez datuma). Najbolj znani so kanjoning Sušec, Fratarica, Predelica, Globoški potok ter Pršjak. STO pa kot glavne ponudnike opredeljuje Soča Splash, Sport Mix, Soča Adventure (Dolina Soče, brez datuma).

Obstajajo tudi druge oblike vodnih aktivnosti, ki še niso tako poznane. Ena izmed njih je rečni bob (angl. hydrospeed), to je aktivnost, primerna zgolj za dobre plavalce z dobro telesno pripravljenostjo, saj zahteva velik fizični napor. Za izvajanje se potrebuje rečni bob ter plavutke in vedno se izvaja v spremstvu vodnika. Poznamo še odprti kajak (angl. sit-on-top kayak), ki je primeren za bolj neizkušene, saj so bolj stabilni, varnejši ter lažji za uporabo od klasičnih kajakov. Zanimiv je tudi rečni hrošč (angl. river bug), to je majhno napihljivo

plovilo, v katerem sedi posameznik in je za večjo varnost privezan. Za izvajanje športa potrebuje sredstvo za pogon, to so plavuti in palčne rokavice. Poznamo tudi trebuščkanje (angl. bellyak), pri katerem posamezniki ležijo na trebuhu plovila, ki je podobno kajaku in veslaški deski, pri izvajanju športa se morajo sami usmerjati z rokami. Obstaja pa tudi sedaj že dobro poznana veslaška sup deska, ki je v zadnjih letih pri nas vedno bolj priljubljena (Dolina Soče, brez datuma).

3.2 Adrenalinska doživetja v zraku

Med adrenalinska doživetja v zraku sodijo jadralno padalstvo, zmaji, tandemski skoki in jeklena vrv oziroma zipline. Jadralno padalstvo, zmaji in tandemski skoki so primerni za tiste posameznike, ki si želijo ogledati Slovenijo z druge perspektive. V Sloveniji imamo na voljo kar 40 vzletišč za jadralne padalce, najbolj priljubljene lokacije za padalce pa so Soška dolina, Vipavska dolina, Bohinj ter številna slovenska smučišča z razgledom na doline (STO, 2022a).

Za vse posameznike, ki si želijo adrenalina in preizkusiti občutek jadralnega padalstva, pa imamo v Sloveniji na voljo vetrovnik v Logatcu ali pa v planiškem nordijskem centru, kjer lahko posameznik pridobi izkušnjo, ki jo občutijo padalci, smučarski skakalci ter adrenalinski športniki v zraku. STO posebej poudarja ponudbo adrenalinskih športov v zraku na Lescah ter v Mariboru, Bovcu, Portorožu in Slovenj Gradcu (STO, 2022a).

Jeklena vrv oziroma zipline postaja v Sloveniji vedno bolj priljubljena oblika adrenalinske dejavnosti, tako za manj drzne kot za bolj drzne posameznike, ki si želijo adrenalina. Zipline je na voljo v številnih adrenalinskih in pustolovskih parkih po Sloveniji. Slovenija ima največji zipline v Evropi, to je zipline kanjon Učja, ki ponuja 10 različnih ziplinov v skupni dolžini 4 km, poleg adrenalinskega doživetja pa posameznik ob spustu uživa med panoramskim razgledom na Bovško kotlino ter Triglav. STO pa navaja še dodatne glavne ponudnike, to so zipline na Kaninu (prvi zipline v Sloveniji), zipline na smučarski skakalnici v Planici, zipline nad Savo Dolinko, zipline med krošnjami dreves v Bohinju ter ziplina v Mariboru in Celju (STO, 2022e).

3.3 Adrenalinska doživetja na tleh

Med adrenalinska doživetja na tleh sodijo številni adrenalinski in pustolovski parki, raziskovanje slovenskih jam, športno plezanje in paintball. Adrenalinski parki so primerni za širok segment obiskovalcev in turistov, saj ponujajo poti različnih težavnostnih stopenj. STO navaja med ponudbo v Sloveniji adrenalinski park Bohinj, Soča fun park ter pustolovske parke na Celjski koči, Otočcu, v Postojni, na Bukovniškem jezeru, v Betnavi, Vurberku in Vulkaniji (STO, 2022c).

Slovenija ponuja tudi zanimiv podzemni svet. Najbolj znana slovenska jama je Postojnska jama s človeško ribico. Sprehod po podzemlju je nepozabna adrenalinska izkušnja, ki jo mora doživeti vsak posameznik. STO opredeljuje med najbolj znane slovenske jame Postojnsko jama, Škocjanske jame, Kostanjeviško jama, jama Vilenica, Križno jama, Snežno jama, Županovo jama, Divaško jama, jama Pekel in jama Dimnice v vasi Slivje (STO, 2022g).

Slovenija ponuja veliko možnosti za male in velike vzpone športnih plezalcev, na voljo so naravna in umetna plezališča ter plezalni centri. Slovenija ponuja 113 naravnih plezališč, med njimi STO opredeljuje najbolj priljubljene naravne stene v Kranjski Gori, Bohinju, Soški dolini, na Kraškem robu, v Vipavski dolini, na Kotečniku, Koroškem in v Logarski dolini. Najbolj priljubljene ferate po opredelitvi STO so ferata Mojstrana, Havadnik, Jerm'n, Gradiška tura, Češka koča, Ožarjeni kamen, Lisca, Gonžarjeva peč in spodnji Plot na Zelenici (STO, 2022f).

Med adrenalinska doživetja sodi tudi paintball, ki sodi v manj tvegano obliko adrenalinskih dejavnosti in zahteva manj fizičnega napora. STO opredeljuje med glavne ponudnike paintball Spar, paintball Kraljev hrin, paintball Ljubljana, paintball park Pitbull in Spyder paintball Club (STO, 2022b).

4 EMPIRIČNA ANALIZA

4.1 Namen in cilji raziskave

Namen zaključne strokovne naloge je ugotoviti, katere so tiste regije Slovenije, ki so najbolj priljubljene med adrenalinskimi turisti, in kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na izbiro regije. Hkrati me je zanimalo, kateri so glavni motivi za adrenalinski turizem v Sloveniji in kako se razlikujejo glede na različne segmente turistov. Z raziskavo sem želela pokazati, v katero regijo se Slovenci najpogosteje odpravijo za adrenalinski šport, na podlagi katerih lastnosti izberejo destinacije za adrenalinski turizem, s katerimi oblikami adrenalinskih športov se najrajši ukvarjajo Slovenci in kateri so najpogostejši motivi za adrenalinski turizem med Slovenci v Sloveniji.

4.2 Raziskovalna vprašanja in metodologija raziskave

Adrenalinski turizem v Sloveniji je pomemben, saj je na voljo zelo raznovrstna ponudba za adrenalinske navdušence. V strategiji razvoja slovenskega turizma (STO, 2022) je predstavljen kot eden izmed glavnih podpornih produktov razvoja, vendar zaenkrat v Sloveniji ta vrsta turizma še ni tako raziskana.

Raziskovalna vprašanja so sledeča:

- RV1: V katero regijo se Slovenci najpogosteje odpravijo za adrenalinski šport?
RV2: Na podlagi katerih lastnosti Slovenci izbirajo destinacije za adrenalinski turizem?
RV3: S katerimi oblikami adrenalinskih športov se najrajši ukvarjajo Slovenci?
RV4: Kateri so najpogostejši motivi za adrenalinski turizem med Slovenci v Sloveniji?

Metoda, ki sem jo uporabila, je opisna statistika, kjer sem predstavila povprečja in standardne odklone, na podlagi rezultatov spletnega vprašalnika sem predstavila motive za adrenalinski turizem. Za raziskavo sem uporabila spletno anketiranje, ki predstavlja kvantitativno raziskovalno metodo. Anketa je bila objavljena na družbenih omrežjih in posredovana preko e-pošte. Vzorčenje je bilo naključno, na povabilo za reševanje ankete pa se je odzvalo 108 anketirancev različnih starosti, spola in regij bivališča.

4.3 Predstavitev ankete in potek raziskave

Na podlagi teoretičnih izhodišč sem izdelala spletno anketo (v Priloga 1), ki je obsegala 13 vprašanj. Vprašanja so temeljila na podlagi članka avtorjev Albayrak in Caber (2016, str. 75), objavljenega v zborniku *management turizma* (angl. Tourism Management). Prvi sklop je obsegal 7 vprašanj, ki so se nanašala na demografijo anketirancev, in sicer na spol, starost, regijo, izobrazbo, zaposlitveni status ter zakonski stan. V drugem sklopu so sledila vprašanja na temo adrenalinskega turizma – sklop je obsegal 6 vprašanj, ki so zajemala raznolika vprašanja o naklonjenosti ter navadah anketirancev glede motivov za izvajanje adrenalinskega športa. Pri demografiji so lahko anketiranci izbrali le en odgovor, medtem ko so pri vsebinskih vprašanjih imeli na razpolago 7-stopenjsko Likertovo lestvico za merjenje stališč – od skrajno negativnih do skrajno pozitivnih. Pri enajstem vprašanju so morali anketiranci določiti, kako bi sami sebe ocenili kot adrenalinskega navdušenca od 1 do 10. Številka 1 je predstavljala, da sploh niso adrenalinski navdušenec, številka 10 je predstavljala, da v svojem življenju nujno potrebujejo dozo adrenalina.

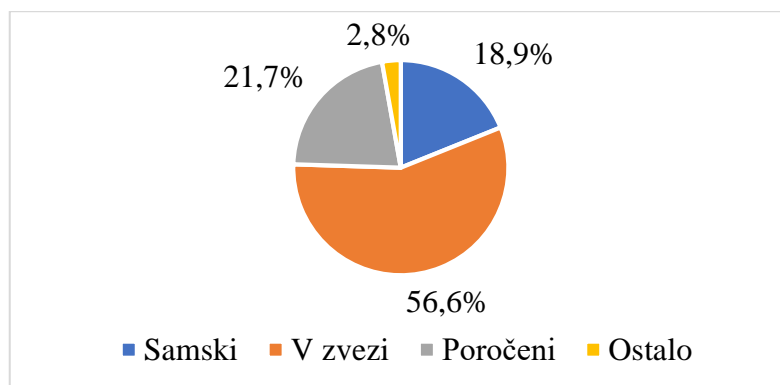
Spletna anketa je bila objavljena na spletni strani Google obrazci ter deljena preko e-pošte in družbenih omrežjih (Facebook, Messenger, Instagram). Anketa je bila na voljo od 23. 6. 2022 do vključno 25. 7. 2022.

Zbrane primarne podatke sem analizirala s pomočjo opisne statistike in predstavila povprečja ter standardne odklone. Nadalje sem preverjala morebitne razlike v motivih med spoloma in glede na starost. Zaradi velikosti vzorca sem odgovore anketirancev razdelila v dve starostni skupini: mlajše in starejše. Mlajši so tisti, ki so bili v času anketiranja stari manj kot 30 let, starejši pa tisti, ki so bili v času anketiranja stari 30 let ali več. Razlike v motivih za adrenalinski turizem med spoloma in med starostnima skupinama sem preverjala s t-testom. Predhodno sem izvedla F-test, s katerim sem preverila, če sta varianci med skupinama enaki ali različni. V kolikor sta bili enaki, sem izvedla t-test z enakima variancama, v kolikor pa različni, pa t-test z različnima variancama.

4.4 Predstavitev vzorca

Anketo je rešilo 108 oseb, od tega 58 žensk (53,7 %) in 49 moških (45,4 %), eden od anketirancev se ni želel opredeliti. Večina anketirancev (56,6 %) je v zvezi ali so poročeni (21,7 %) (Slika 4). Več kot pol anketirancev (52,9 %) je odgovorilo, da prebivajo v mestnem oziroma urbanem okolju, ostali anketiranci (47,1 %) pa so označili, da bivajo v podeželskem okolju.

Slika 4: Zakonski stan anketirancev

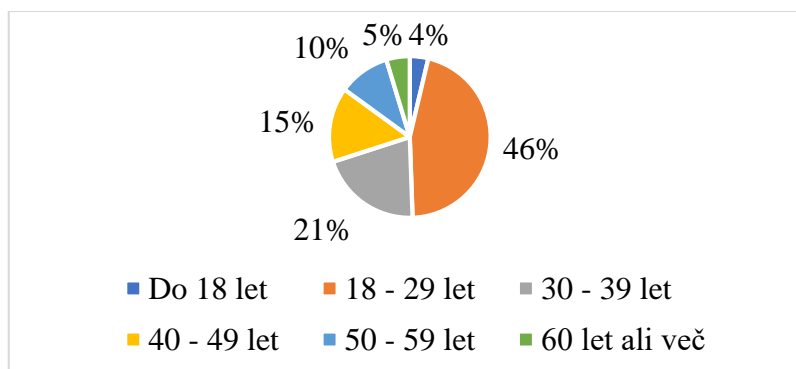

Opomba: $n=108$.

Vir: lastno delo.

Slika 5 prikazuje strukturo vzorca glede na starost. Največ oziroma 49 anketirancev (46 %) je bilo starih med 18 in 29 let, 4 anketiranci so bili mlajši od 18 let, 22 anketirancev je bilo starih med 30 in 39 let, 16 anketirancev je bilo starih med 40 in 49 let, med 50 in 59 let je bilo starih 11 anketirancev, 5 anketirancev pa je bilo starejših od 60 let.

Slika 5: Starostna struktura vzorca

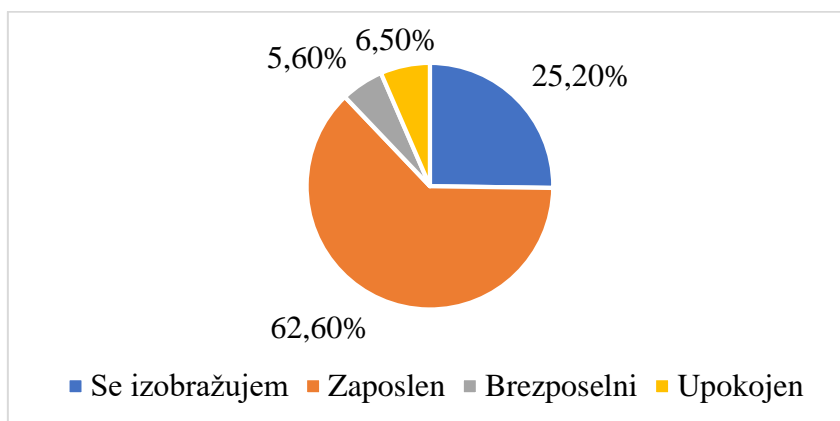

Opomba: $n=107$.

Vir: lastno delo.

Na vprašanje o zaposlitvenem statusu je odgovorilo 107 anketirancev, kjer je večina odgovorila, da so zaposleni ali pa se izobražujejo (osnovna šola, srednja šola ali fakulteta). Najmanjši delež anketirancev je bil brezposelnih ali upokojenih.

Slika 6: Zaposlitveni status anketirancev

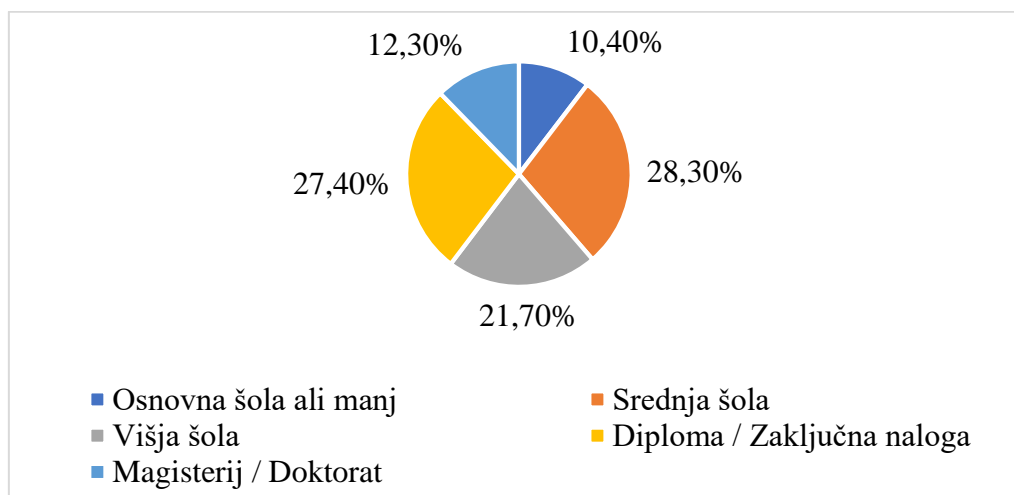

Opomba: $n=107$.

Vir: lastno delo.

Največji delež anketirancev je končal srednjo štiriletno šolo. Podoben delež dosegajo anketiranci s končano visoko strokovno šolo oziroma 1. bolonjsko stopnjo in s končano višjo šolo. Manjši delež anketirancev ima končan znanstveni magisterij oziroma doktorat. Kot je prikazano na sliki 7, ima najmanjši delež anketirancev opravljeno zgolj osnovnošolsko izobraževanje.

Slika 7: Stopnja izobrazbe anketirancev

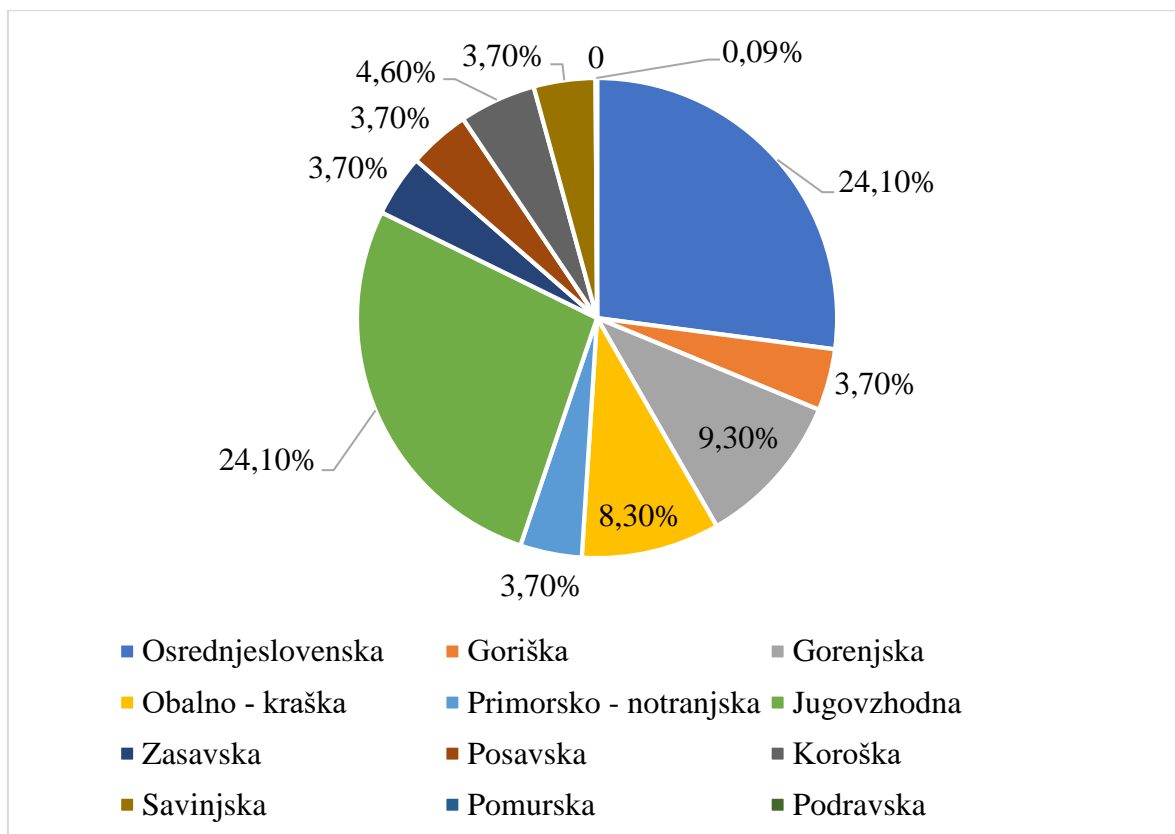

Opomba: $n=106$.

Vir: lastno delo.

Slika 8 prikazuje strukturo anketirancev glede na regijo bivanja. Največji delež od 108 anketirancev prihaja iz osrednjeslovenske regije, iz jugovzhodne Slovenije prihaja 24,10 % anketirancev. Malo manj anketirancev je bilo iz gorenjske regije. Manjši deleži anketirancev prihajajo iz ostalih regij, in sicer pet anketirancev iz koroške regije. Iz goriške, primorsko-notranjske, savinjske, posavske in zasavske regije prihajajo po štiri anketiranci. Noben od anketirancev pa ne prihaja iz podravske in pomurske regije.

Slika 8: Regije bivanja anketirancev

Opomba: $n=108$.

Vir: lastno delo.

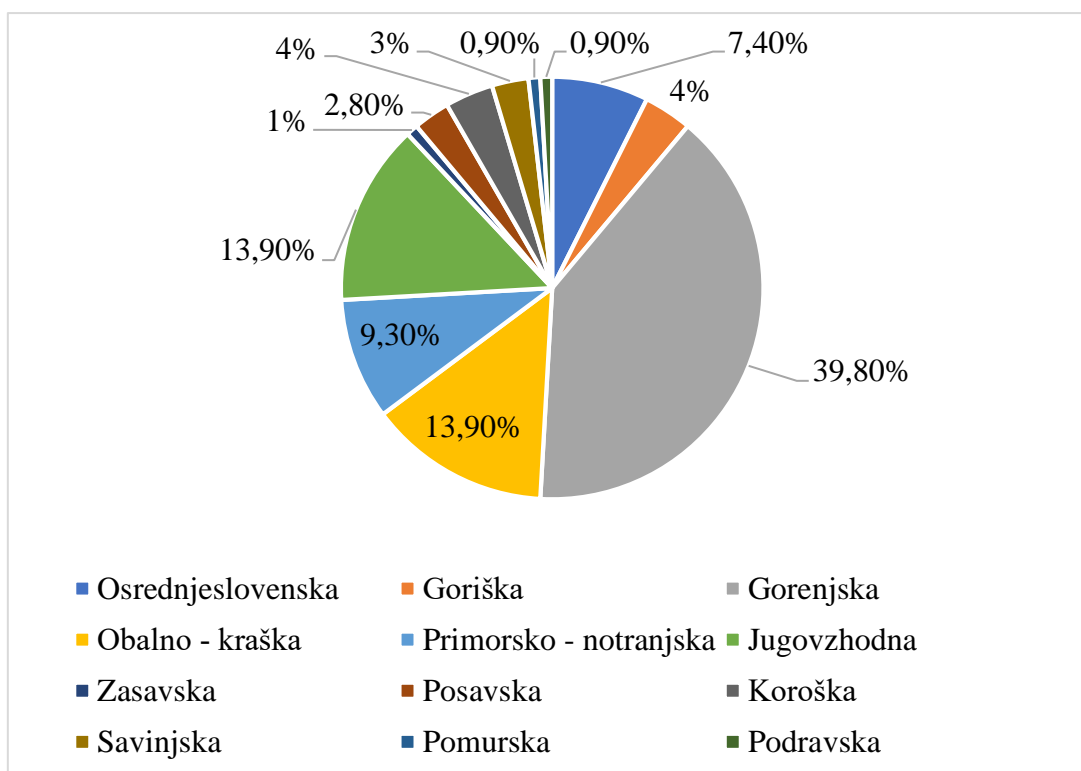
Na vprašanje o oceni, kako bi se posamezniki ocenili glede tega, kakšni adrenalinski navdušenci so, se je na lestvici od 1 do 10 največ anketirancev ocenilo s številko 7 (modus), kar pomeni, da so anketiranci precej nagnjeni k izvajanju adrenalinskih športov. Glede izvajanja adrenalinskega športa samostojno ali v skupini je velika večina (74,8 %) anketirancev odgovorila, da adrenalinski šport raje izvaja v družbi drugih. Približno petina anketirancev (18,7 %) je odgovorila, da sami izvajajo adrenalinski šport. Najmanj anketirancev (6,5 %) pa je odgovorilo, da se odločijo za izvedbo v organizirani skupini z usposobljenim vodičem.

5 REZULTATI RAZISKAVE

5.1 V katero regijo se Slovenci najpogosteje odpravijo za adrenalinski šport?

Slika 9 prikazuje najpogosteje obiskovane regije za adrenalinski šport v Sloveniji. Med anketiranci je kot najbolj zaželena destinacija za adrenalinski šport izpostavljena gorenjska regija, kar je bilo pričakovano, saj ima prav gorenjska regija največ ponudbe adrenalinskih doživetij. Na drugem mestu enak delež anketirancev odhaja v obalno-kraško regijo in v jugovzhodno Slovenije. V ostale regije z manj ponudbe adrenalinskih aktivnosti se za namen adrenalinskega športa odpravlja najmanj anketirancev. V nekatere regije se anketiranci sploh ne odpravijo za adrenalinske športe.

Slika 9: Regija, v katero se anketiranci odpravijo za adrenalinski šport

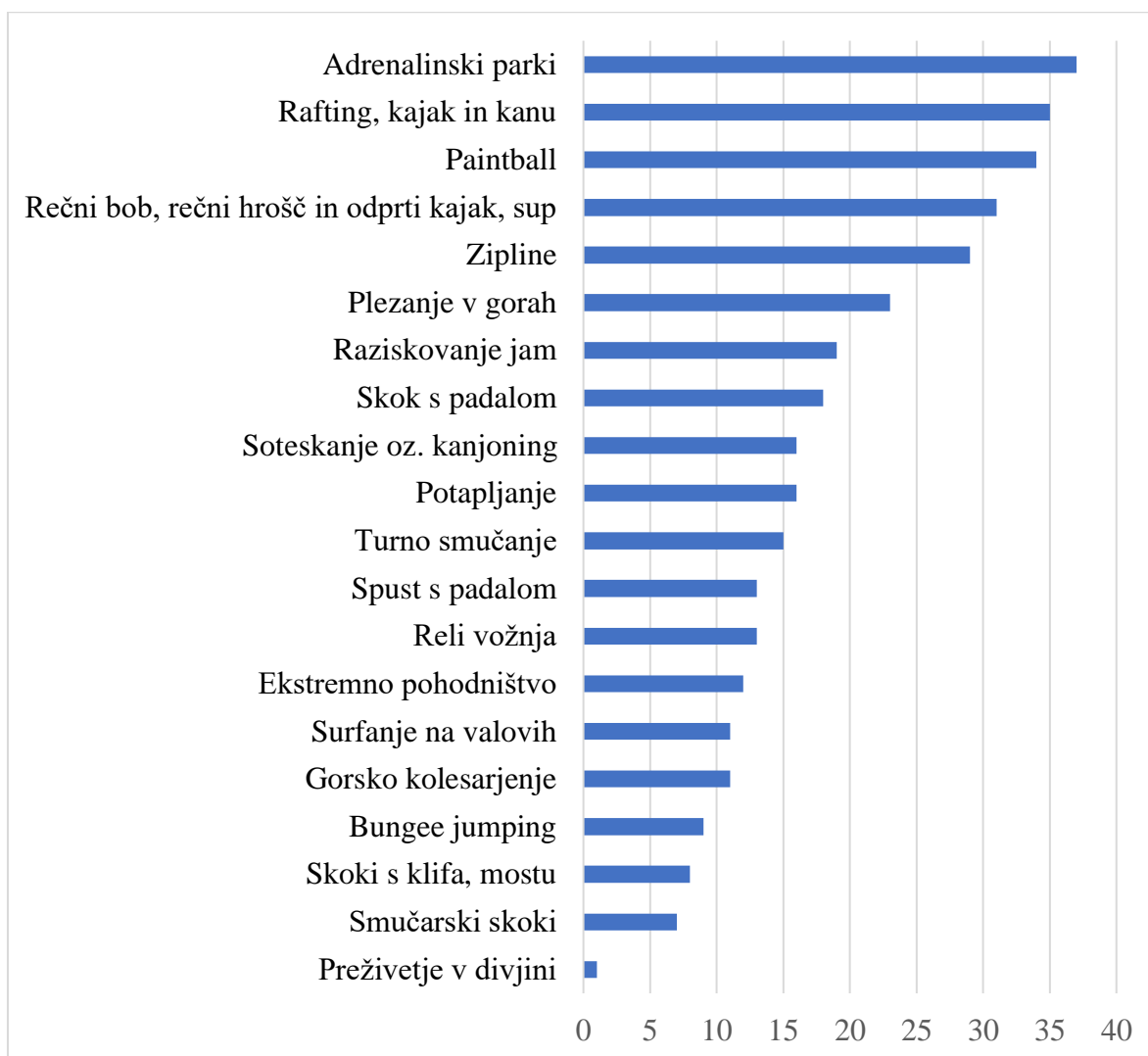
Opomba: $n=108$.

Vir: lastno delo.

5.2 S katerimi oblikami adrenalinskih športov se najrajši ukvarjajo Slovenci?

Anketiranci se najpogosteje (34,3 %) odločijo za adrenalinske in pustolovske parke. Za tem najraje izberejo rafting, kajak ali kanu, paintball in zipline. Anketiranci pa se najmanj pogosto odločijo za bolj nevarne aktivnosti, kot so skok s klifa ali smučarski skoki.

Slika 10: Najljubši adrenalinski športi anketirancev

Opomba: $n = 108$.

Vir: lastno delo.

5.3 Kateri so najpogostejši motivi za adrenalinski turizem med Slovenci v Sloveniji?

Pri tem vprašanju sem prišla do podatka, da se anketiranci najbolj strinjajo s tem, da se odločijo za izvedbo adrenalinskih športov zaradi veselja in zabave, občutka svobode, preizkusa fizičnih sposobnosti ter zaradi sprostitve. Najmanj se strinjajo s trditvijo, da se z adrenalinskim športom ukvarjajo zaradi dokaza drugim, da zmorejo (povprečna vrednost 3.0), in zaradi pridobitve priznanja za svoj dosežek. Iz spodnjih rezultatov sem sklepala, da je največji motiv zabava, ki predstavlja največjo povprečno vrednost (5,58), nato pa sprostitvev in občutek svobode med izvajanjem adrenalinskega športa.

Tabela 1: Ocena motivov za izvajanje adrenalinskih športov

	Število opazovanj (n)	Povprečna vrednost	Standardni odklon
Zaradi veselja in zabave	108	5,58	1,70
Zaradi sprostitve	106	5,07	1,82
Zaradi občutka svobode	108	5,03	1,78
Da preizkusim svoje fizične sposobnosti	108	4,54	1,95
Da upočasnim svoj um in naporen življenjski ritem	108	4,44	2,02
Ker enostavno uživam v adrenalinu	107	4,43	2,12
Zaradi adrenalina in tveganja	108	4,35	2,07
Zaradi dosežka	108	3,86	2,11
Zaradi osebnih vrednot	108	3,86	2,06
Da bi pridobil priznanje za svoj dosežek	106	3,40	2,17
Da drugim pokažem, da zmorem	108	3,0	2,10

Opomba: Lestvica od 1 – popolnoma se ne strinjam – do 7 – popolnoma se strinjam.

Vir: lastno delo.

V tabeli 2 so prikazane razlike med spoloma glede na izbiro motivov za adrenalinski turizem. Z izračunom t-testa z enakima variancama sem dobila rezultat, da pri vseh motivih ni bistvenih razlik med spoloma.

Tabela 2: Izračun t-testa motivov Slovencev za izbiro adrenalinskega turizma glede na spol

	Povprečna vrednost		t-statistika	p-vrednost
	Moški	Ženske		
Zaradi adrenalina in tveganja	4,46	4,26	0,50	0,62
Zaradi veselja in zabave	5,58	5,59	-0,02	0,99
Zaradi občutka svobode	5,08	4,98	0,28	0,78
Zaradi dosežka	3,64	4,12	1,19	0,24
Da preizkusim svoje fizične sposobnosti	4,42	4,64	-0,58	0,56
Zaradi sprostitve	5,12	5,02	0,29	0,77
Da upočasnim svoj um in naporen življenjski ritem	4,28	4,58	-0,78	0,43
Zaradi osebnih vrednot	3,86	3,86	-0,01	1,00
Da bi pridobil priznanje za svoj dosežek	3,42	3,38	1,66	0,92
Ker enostavno uživam v adrenalinu	4,51	4,36	0,36	0,72
Da drugim pokažem, da zmorem	3,14	3,02	0,30	0,76

Opomba: Lestvica od 1 – popolnoma se ne strinjam – do 7 – popolnoma se strinjam.

Vir: lastno delo.

V tabeli 3 so prikazane razlike med mlajšimi in starejšimi glede na izbiro motivov za adrenalinski turizem. Kot mlajši so opredeljeni tisti, ki so bili v času anketiranja mlajši od 30 let, starejši pa tisti, ki so bili v času anketiranja starejši od 30 let. Z izračunom t-testa z enakima variancama sem ugotovila, da med vsemi motivi anketirancev ni izrazitih razlik med starostjo, razen pri motivu veselja in zabave ter motivu, da posameznik pridobi priznanje za svoj dosežek. P-vrednost pri navedenih dveh motivih je 0,02.

Tabela 3: Izračun t-testa motivov Slovencev za izbiro adrenalinskega turizma glede na starost

	Povprečna vrednost		t-statistika	p-vrednost
	Mlajši	Starejši		
Zaradi adrenalina in tveganja	4,51	4,17	0,85	0,40
Zaradi veselja in zabave	5,20	5,98	-2,40	0,02
Zaradi občutka svobode	4,81	5,26	-1,30	0,20
Zaradi dosežka	4,15	3,58	1,38	0,17
Da preizkusim svoje fizične sposobnosti	4,49	4,59	-0,27	0,79
Zaradi sprostitve	4,91	5,23	-0,91	0,37
Da upočasnim svoj um in naporen življenjski ritem	4,28	4,57	-0,74	0,46
Zaradi osebnih vrednot	4,00	3,66	0,86	0,39
Da bi pridobil priznanje za svoj dosežek	2,86	3,83	-2,36	0,02
Ker enostavno uživam v adrenalinu	4,08	4,74	-1,62	0,11
Da drugim pokažem, da zmorem	3,07	3,02	0,14	0,89

Opomba: Lestvica od 1 – popolnoma se ne strinjam – do 7 – popolnoma se strinjam, mlajši od 0 do 30 let in starejši 30 ali več let.

Vir: lastno delo.

5.4 Na podlagi katerih lastnosti Slovenci izbirajo destinacije za adrenalinski turizem?

Pri naslednjem vprašanju so morali anketiranci oceniti dejavnike, zaradi katerih izberejo določeno lokacijo za izvajanje adrenalinskega športa. Kot najpomembnejši dejavnik za izbiro destinacije so anketiranci izbrali naravne danosti (gore, morje) (povprečna vrednost 5,58), sledila pa sta dejavnika ponudbe in infrastrukture, ki sta imela enako povprečno vrednost (5,22). Kot najmanj pomemben dejavnik so anketiranci ocenili dejavnik, da v adrenalinskem turizmu večinoma še ni prekomernega turizma s povprečno vrednostjo 4,44. Na podlagi odgovorov lahko sklepamo, da se anketiranci za destinacijo izvajanja adrenalinskega športa odločijo predvsem na podlagi narave v samem kraju in ponudbe dejavnosti.

Tabela 4: Ocena dejavnikov za izbor destinacije izvajanja adrenalinskih športov

	Število opazovanj (n)	Povprečna vrednost	Standardni odklon
Izbire produktov in same ponudbe adrenalinskega turizma	107	5,22	1,71
Infrastrukture, ki je ni v mojem domačem okolju	108	5,22	1,67
Naravnih danosti (gore, morje)	108	5,58	1,58
Urejenih športnih centrov za izvajanje adrenalinskih športov	108	5,25	1,51
Urejenih prog, tur za izvajanje adrenalinskih športov	108	5,21	1,53
Ogledov novega kraja v bližnji okolici	108	4,89	1,91
Tega, da v adrenalinskem turizmu večinoma še ni prekomernega turizma	108	4,44	1,99

Opomba: Lestvica od 1 – popolnoma se ne strinjam – do 7 – popolnoma se strinjam.

Vir: lastno delo.

5.5 Odgovori na raziskovalna vprašanja

Na podlagi preučitve teorije in analize odgovorov anketirancev sem lahko odgovorila na zastavljena raziskovalna vprašanja, ki temeljijo na podlagi zbranih primarnih podatkov. Na tem mestu še opomba, da je vzorec priložnosten in ni reprezentativni vzorec, zato zaključki ne veljajo nujno za celotno populacijo.

RV1: V katero regijo se Slovenci najpogosteje odpravijo za adrenalinski šport?

Slovenci se najpogosteje odpravijo v gorenjsko regijo za adrenalinski šport, saj prav ta ponuja največ raznovrstnih adrenalinskih dejavnosti v naravi, od slapov, reke Soče do gora. To sem ugotovila na podlagi odgovorov anketirancev, saj se 39,8 odstotkov anketirancev odpravlja za izvajanje adrenalinskega turizma v gorenjsko regijo.

RV2: Na podlagi katerih lastnosti Slovenci izbirajo destinacije za adrenalinski turizem?

Na podlagi zbranih podatkov sem ugotovila, da Slovenci največkrat izberejo destinacijo adrenalinskega turizma na podlagi naravnih danosti (gore, reke, morje) in na podlagi turistične adrenalinske ponudbe ter infrastrukture na sami destinaciji. To je razvidno iz zbranih podatkov, saj je večina anketirancev ocenila dejavnik naravnih danosti kot zelo pomemben za odločanje o destinaciji za adrenalinski turizem.

RV3: S katerimi oblikami adrenalinskih športov se najrajši ukvarjajo Slovenci?

Slovenci se najrajši ukvarjajo z bolj mehkiimi oblikami adrenalinskega športa oziroma manj tveganimi, kot so rafting, kajak, kanu in druge aktivnosti na vodi, kot so vodni hrošč, odprti kajak in sup. Najrajši pa obiskujejo adrenalinske parke, saj jih je izbralo kar 34,4 odstotkov

anketirancev. Primerni so za vse posameznike, saj ponujajo različne proge glede na zahtevnost. V skupinah ali z družino se radi udeležijo tudi poznanega paintballa, ki je na voljo po vsej Sloveniji. Glede na pridobljene rezultate sem prišla do sklepa, da se Slovenci ne odločijo prav pogosto za visoko tvegane adrenalinske dejavnosti, kot so skok s klifa, mostu, smučarski skoki, turno smučanje in preživetje v divjini.

RV4: Kateri so najpogostejši motivi za adrenalinski turizem med Slovenci v Sloveniji?

Na podlagi zbranih podatkov sem prišla do glavnega rezultata, da se anketiranci najpogosteje odločijo za izvedbo adrenalinskih športov zaradi veselja in zabave, občutka svobode, preizkusa fizičnih sposobnosti in zaradi same sprostitve med izvajanjem adrenalinskega športa. Hkrati sem ugotovila, da v motivih za adrenalinski šport ni statistično značilnih razlik med spoloma oziroma glede na starost.

SKLEP

Adrenalinski turizem lahko opredelimo tudi kot turistični izlet, ki mora vsebovati vsaj dva od treh glavnih elementov. Glavni elementi adrenalinskega turizma so naravno okolje, kulturno doživetje ter telesna aktivnost posameznika. Večinoma pa vse adrenalinske aktivnosti zahtevajo vsaj malo spretnosti posameznika ter prevzemanje določenega tveganja za nevarnosti pri izvajanju adrenalinskih dejavnosti. Adrenalinski turizem v svetu postaja vse bolj priljubljena vrsta turizma, njegov pomen in priložnost za razvoj turizma pa se povečuje tudi v Sloveniji.

Namen zaključne strokovne naloge je bil raziskati, katere so tiste regije Slovenije, ki so najbolj priljubljene med adrenalinskimi turisti, in kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na izbiro destinacije. Nadalje me je zanimalo, kako se motivi za udeležbo adrenalinskega turizma v Sloveniji razlikujejo glede na spol in starost. Poleg tega je bil namen zaključnega strokovnega dela preučiti, ali se Slovenci raje odločijo za mehko oziroma manj tvegano obliko ali trdo oziroma visoko tvegano obliko adrenalinskih športov.

Za doseganje namena zaključne strokovne naloge sem si zastavila štiri raziskovalna vprašanja. V zaključni strokovni nalogi sem najprej opravila pregled strokovne literature. Pregled obstoječe literature na temo adrenalinskega turizma kaže, da se motivi razlikujejo glede na tržne segmente posameznikov. Motivi se razlikujejo predvsem med starostnim segmentom, glede na sposobnosti opravljanja adrenalinskih športov. Tako sem na podlagi predhodnih raziskav, sestavila spletni anketni vprašalnik (Albayrak & Caber, 2016, str. 75) za posameznike o njihovih podatkih glede na različne segmente in njihovem najljubšem adrenalinskem športu, ter kateri motivi in dejavniki vplivajo na izbiro adrenalinskega turizma. Izvedla sem primarno zbiranje podatkov s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika. Spletni anketni vprašalnik sem delila na družbenih omrežjih in tako zbrala priložnostni vzorec.

S spletnim anketnim vprašalnikom sem zbrala 108 odgovorov. Na podlagi demografskih podatkov in podatkov o regiji stalnega prebivališča sem ugotovila, da vzorec ni reprezentativni vzorec, zato so rezultati analize omejeni na vzorec in jih ni moč posplošiti na celotno populacijo. Sicer pa sem odgovore opisala z opisno statistiko, kjer sem izračunala povprečja in standardne odklone. Za analizo razlik med spoloma in starostjo sem naredila t-teste, predhodno pa F-test, da sem preverila, ali imata skupini enako ali različno varianco.

Anketiranci so izpostavili gorenjsko regijo za najbolj zaželeno destinacijo za adrenalinski šport, kar je bilo pričakovano, saj ima prav gorenjska regija največ ponudbe adrenalinskih doživetij. Ena izmed glavnih ugotovitev raziskave je, da se anketiranci najpogosteje odločijo za manj tvegane adrenalinske aktivnosti, kot so zipline, rafting, paintball in adrenalinski parki. Pomembna ugotovitev raziskave je tudi ta, da se najpogosteje za adrenalinski šport odločijo na podlagi motiva zabave, sprostitve in občutka svobode. Glede na pridobljene rezultate sklepam, da se Slovenci ne odločijo prav pogosto za visoko tvegane adrenalinske dejavnosti, kot so skok s klifa, mostu, smučarski skoki, turno smučanje in preživetje v divjini.

Adrenalinski turizem se bo v prihodnosti povečal in razširil svojo ponudbo. Povečalo se bo povpraševanje po adrenalinskih turističnih produktih v Sloveniji, saj se adrenalinski turizem večinoma izvaja v naravi in Slovenija ima veliko naravnih danosti, ki so primerne prav za adrenalinski turizem, kot so gore, reke, morje, slapovi in plezalne stene. V Sloveniji imamo dobro priložnost nadgraditi adrenalinski turizem na višjo raven. Pri tem bo STO potreboval pomoč adrenalinskih raziskovalcev. Upam, da bodo v prihodnosti prav vsi posamezniki dobili priložnost spoznati in izkusiti čar adrenalinskega turizma.

LITERATURA IN VIRI

1. Albayrak, T. & Caber, M. (2016). Push or pull? Identifying rock climbing tourists' motivations. *Tourism management*, 55, 74-84. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.02.003>
2. Boniface, G. B. & Cooper, C. (2009). *Worldwide Destination & companion book of cases set*. Massachusetts: Elsevier Linacre House.
3. Buckley, R. (2006). *Adventure tourism*. Pridobljeno 15. junija 2022 iz https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=UZpnOF0u_PgC&oi=fnd&pg=PR5&dq=adventure+tourism+&ots=TmWXoGPLga&sig=YRsVdqUCwiNygL9EtpfFGGy4Nbc&redir_esc=y#v=snippet&q=definition&f=false
4. CBI - Ministry of Foreign Affairs. (2021, 20. januar). *The European market potential for adventure tourism*. Pridobljeno 5. maja 2022 iz <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/adventure-tourism/adventure-tourism/market-potential>
5. Dann, G. M. S. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism. *Annals of Tourism Research*, 4(4), 184-194.

6. Dolina Soče. (brez datuma). *Druge aktivnosti na vodi*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.soca-valley.com/sl/iskanje-dogodivscin/aktivnosti/na-vodi/2021010714113155/druge-aktivnosti-na-vodi/>
7. Ewert, A. & Jamieson, L. M. (2003). Current Status and Future Directions in the Adventure Tourism Industry. V J. Wilks & S. J. Page (ur.), *Managing Tourist Health and Safety in the New Millennium* (str. 67-83). Oxford: Pergamon Press.
8. Giddy, J. (2018). Adventure Tourism Motivations: A push and pull factor approach. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, 42(42), 47-58. <http://doi.org/10.2478/bog-2018-0030>
9. Kane, M. (2004, 1. december). Adventure tourism: The freedom to play with reality. *Tourist Studies*, 4(3), 27-34. <https://doi.org/10.1177/1468797604057323>
10. Kerr, J. H. & Mackenzie, S. H. (2012, september). Multiple motives for participating in adventure sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(5), 649-657. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2012.04.002>
11. Koščak, M. & O'Rourke, T. (2018). Active & adventure tourism in the planning of local destination management - with case studies from Slovenia and Scotland. *Responsible Hospitality: Inclusive, Active, Green*, 24, 47-63. <https://doi.org/10.18690/978-961-286-226-8.6>
12. Mihalič, T. (2008). *Turizem: Ekonomski vidiki*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
13. Pomfret, G. (2021). Family adventure tourism: Towards hedonic and eudaimonic wellbeing. *Tourism Management Perspectives*, 39, 112-138. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2021.100852>
14. Sato, S. (2018). Adventure tourism motivation and destination loyalty: A comparison of decision and non-decision makers. *Journal of Destination Marketing & Management*, 8, 74-81. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2016.12.003>
15. STO - Slovenska turistična organizacija. (2018, januar). *Identifikacija tržnega potenciala*. Pridobljeno 10. maja iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/sto159_primerjalno_porocilo_final_final.pdf
16. STO - Slovenska turistična organizacija. (2022a). *Adrenalinska doživetja med oblaki*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.slovenia.info/sl/zgodbe/adrenalinska-doživetja-med-oblaki>
17. STO - Slovenska turistična organizacija. (2022b). *Adrenalinski športi*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.slovenia.info/sl/doživetja/aktivne-pocitnice/adrenalinski-sporti>
18. STO - Slovenska turistična organizacija. (2022c). *Naj se pustolovščina začne*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.slovenia.info/sl/zgodbe/naj-se-pustolovscina-zacne>
19. STO - Slovenska turistična organizacija. (2022d). *Naval vodnega adrenalina na rekah*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.slovenia.info/sl/zgodbe/naval-vodnega-adrenalina-na-rekah>

20. STO - Slovenska turistična organizacija. (2022e). *Poletite kot ptice po jeklenicah (zipline)*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.slovenia.info/sl/zgodbe/poletite-kot-ptice-po-jeklenicah>
21. STO - Slovenska turistična organizacija. (2022f). *Povzpnite se v višave*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.slovenia.info/sl/zgodbe/povzpnite-se-v-visave>
22. STO - Slovenska turistična organizacija. (2022g). *Veličasten podzemni svet*. Pridobljeno 10. maja 2022 iz <https://www.slovenia.info/sl/dozivetja/v-naravi/jame>
23. Statista. (2022). *Adventure tourism market size worldwide in 2021, with a forecast until 2030*. Pridobljeno 28. julija 2022 iz <https://www.statista.com/statistics/1172869/global-adventure-tourism-market-size/>
24. UNWTO. (2020, 11. april). *Types of tourism according to UNWTO*. Pridobljeno 5. maja 2022 iz <https://medium.com/@mariateresa9399/types-of-tourism-according-to-unwto-601c1fb76695>

PRILOGE

Priloga 1: Spletni vprašalnik

Pozdravljeni,

sem Tanja Longar študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in pripravljam zaključno strokovno nalogo z naslovom Motivi za adrenalinski turizem. Namen raziskave je ugotoviti, kako se posamezni motivi adrenalinskega turizma razlikujejo glede na različne segmente obiskovalcev in turistov. Spodnja vprašanja se nanašajo na ukvarjanje z adrenalinskimi športi izven običajnega okolja bivanja v Sloveniji (na primer v drugih krajih, kjer običajno ne preživljate svojega časa - rafting v Bovcu in niste doma v Bovcu), ter kakšni so vaši motivi, da se odločite za to vrsto športa. Vaše sodelovanje je za raziskavo ključnega pomena, saj lahko le z vašo pomočjo in vašimi odgovori dobim primeren vpogled v raziskovalno temo.

Anketa je anonimna, za izpolnjevanje le te pa boste potrebovali zgolj nekaj minut časa. Podatke, ki jih bom zbrala s pomočjo ankete bom obravnavala in analizirala zgolj in izključno samo za uspešno pisanje svoje zaključne naloge.

Za vaš čas in sodelovanje se Vam prijazno zahvaljujem.

Tanja Longar

Q1 - Spol:

- Ženski
- Moški
- Se ne želim opredeliti

Q2 - Kakšen je vaš zakonski stan?

- Samski
- V zvezi / poročeni
- Poročeni
- Ostalo

Q3 - V katero starostno skupino spadate?

- Do 18 let
- 18 – 29 let
- 30 – 39 let

- 40 – 49 let
- 50 – 59 let
- 60 let ali več

Q4 - Kakšen je vaš trenutni status?

- Se izobražujem (Osnovna šola, srednja šola ali fakulteta)
- Zaposlen
- Brezposelni
- Upokojen
- Drugo:

Q5 - Kakšna je vaša najvišja (zaključena) stopnja izobrazbe?

- Osnovna šola ali manj
- Srednja šola
- Višja šola
- Diploma (visokošolski ali univerzitetni program)
- Magisterij / Doktorat

Q6 - Kje prebivate?

- V urbanem / mestnem okolju
- V ruralnem / podeželskem okolju

Q7 - V kateri regiji prebivate?

- Osrednjeslovenska
- Goriška
- Gorenjska
- Obalno - kraška
- Primorsko – notranjska
- Jugovzhodna Slovenija
- Zasavska
- Posavska
- Savinjska
- Podravska
- Koroška

- Pomurska

Q8 - V katero regijo se po navadi odpravite za adrenalinski šport v Sloveniji?

- Osrednjeslovenska
- Goriška
- Gorenjska
- Obalno - kraška
- Primorsko – notranjska
- Jugovzhodna Slovenija
- Zasavska
- Posavska
- Savinjska
- Podravska
- Koroška
- Pomurska

Q9 - S katerimi adrenalinskimi športi se najrajši ukvarjate?

- Rafting, kajak in kanu
- Soteskanje oz. kanjoning
- Druge zanimive aktivnosti na/v vodi (na primer surfanje, kajtanje, potapljanje,...)
- Skok s padalom
- Spust s padalom
- Jeklena vrv (zipline)
- Adrenalinski in pustolovski parki (Gardaland)
- Raziskovanje slovenskih jam
- Plezanje v gorah
- Paintball
- Bungee jumping
- Turno smučanje
- Gorsko kolesarjenje
- Potapljanje
- Rally vožnja
- Skoki iz klifa, mostu
- Ekstremno pohodništvo

- Surfanje na valovih
- Smučarski skoki
- Preživetje v divjini

Q10 - Kako se po navadi ukvarjate z adrenalinskimi športi?

- Sami
- V družbi
- V organizirani skupini

Q11 - Kako bi sam sebe ocenil za adrenalinskega navdušenca od 1 do 10. številka 1 predstavlja, da sploh niste adrenalinski navdušenec, št. 10 predstavlja, da v svojem življenju nujno potrebujete dozo adrenalina.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Q12 - Prosim, označite strinjanje z naslednjimi trditvami (od 1 do 7). Številka 1 predstavlja popolnoma se NE strinjam, številka 7 predstavlja popolnoma se strinjam.

Z adrenalinskimi športi se ukvarjam:

- Zaradi adrenalina in tveganja
- Zaradi veselja in zabave
- Zaradi občutka svobode
- Zaradi dosežka
- Da preizkusim svoje fizične sposobnosti
- (ne bo v anketi)
- Zaradi sprostitve
- Da upočasnim svoj um in naporen življenjski ritem

- Zaradi osebnih vrednot
- Da bi pridobi priznanje za svoj dosežek
- Ker enostavno uživam v adrenalinu
- Da drugim pokažem, da zmorem

Q13 - Označite strinjanje s trditvami (od 1 do 7). Številka 1 predstavlja popolnoma se NE strinjam, številka 7 predstavlja popolnoma se strinjam. Za ukvarjanje z adrenalinskim športom v določeni destinaciji se odločim na podlagi:

- Izbire produktov in same ponudbe adrenalinskega turizma
- Infrastrukture, ki je ni v mojem domačem okolju
- Naravnih danosti (gore, morje)
- Urejenih športnih centrov za izvajanje adrenalinskih športov
- Urejenih prog, tur za izvajanje adrenalinskih športov
- Ogledov novega kraja v bližnji okolici
- Tega, da v adrenalinskem turizmu večinoma še ni prekomernega turizma